

Over mei 2017

Nieuwsbrief Pensioenen

Bedoeld voor pensioenfondsen

Nieuw pensioenstelsel

- Vorige maand bleek uit een conceptadvies van de SER dat de SER voorstander is van meer individuele pensioenrekeningen. De SER heeft echter tot op heden nog geen definitief advies over het nieuwe pensioenstelsel uitgebracht: wordt het een individuele pensioenrekening met collectieve risicodeling of een uitkeringsovereenkomst met meer individuele elementen? Voor de uitkeringsfase lijkt wellicht een andere systematiek interessant dan voor de opbouwfase, wat wel inhoudt dat er een duidelijke scheiding komt tussen de opbouw- en uitkeringsfase van het pensioen.
- De Pensioenfederatie stelt dat een nieuw pensioenstelsel een persoonlijker pensioenvermogen kan bieden, maar wel met een hoge mate van collectiviteit en risicodeling. De ‘verplichtstelling’ moet blijven, om te zorgen dat veel mensen samen deelnemen aan een pensioenregeling en de risico’s delen. Dat voorkomt dat er hoge kosten ontstaan voor marketing en uitvoering. Wel moeten individuele deelnemers meer keuzemogelijkheden krijgen. Net als veel politieke partijen in hun partijprogramma’s denkt de Pensioenfederatie daarbij vooral aan de mogelijkheid van een eenmalige uitkering op de pensioendatum (gedeeltelijke afkoop). De Pensioenfederatie is geen voorstander van alternatieve toepassingen van het pensioengeld tijdens de opbouwfase van het pensioen; dus geen premieverlaging of pensioenafkoop in ruil voor bijvoorbeeld aflossingen bij de aankoop van een eigen woning. De Pensioenfederatie waarschuwt voor verdere fiscale pensioenversoberingen. De federatie wil wel verder zoeken naar mogelijkheden voor deelname van zzp’ers in collectieve regelingen bij pensioenfondsen.
- Netspar heeft in april 2017 een paper gepubliceerd over de herziening van het pensioenstelsel. Het behandelt de vraag wat er moet gebeuren indien een pensioenfonds het verzoek krijgt van sociale partners om een persoonlijk pensioen met risicodeling (een nieuw pensioencontract) uit te voeren.
Netspar maakt daarbij een onderscheid tussen twee scenario’s:
  - nieuwe opbouw in nieuw pensioencontract, oude opbouw blijft uitkeringsovereenkomst;
  - zowel nieuwe als oude opbouw overeenkomstig het nieuwe pensioencontract (met omzetting).De paper bevat tien aanbevelingen voor sociale partners en de wetgever. Er wordt onder andere gewezen op het, via een wetswijziging, moeten toestaan van ‘ring fencing’ als de nieuwe en oude opbouw binnen één pensioenfonds gaan plaatsvinden onder verschillende contractvormen. Omzetting van oude opbouw naar het nieuwe pensioencontract leidt echter tot herverdelingseffecten.
- De vakcentrale voor professionals (VCP) heeft een pensioenplan opgesteld voor het nieuwe kabinet. VCP wil vooral veel meer maatwerk en flexibiliteit. Enkele voorstellen zijn:
  - flexibele AOW;
  - gelijktrekken AOW-leeftijd en fiscale pensioenrichtleeftijd.
- De FNV heeft een 11-stappenplan gepubliceerd, met onder andere enkele ideeën over een

flexibele AOW.

- In het kader van de discussie over het nieuwe pensioenstelsel heeft het demissionaire kabinet de Raad van State inmiddels om juridisch advies gevraagd (“verzoek om voorlichting”) over de afschaffing van de doorsneepremie. Het gaat daarbij in de kern om de vraag of het afschaffen van de doorsneepremie leidt tot leeftijdsdiscriminatie. Als dat zo is, houdt het nieuwe pensioencontract waar de SER nu aan werkt, mogelijk geen stand in de praktijk.
- Meer informatie hierover:
  - <https://www.ser.nl/nl/actueel/werkprogramma/toekomst-pensioenstelsel.aspx>
  - <https://www.pensioenfederatie.nl/actueel/nieuws/2017/openbaar/mei/nieuwe-pensioenregeling-wat-nodig-is-voor-een-succesvolle-start>
  - <https://www.fnv.nl/over-fnv/nieuws/nieuwsarchief/2017/mei/11-punten-aow/>
  - https://vcp.nl/symphony/extension/sm_richttext_redactor/getfile?name=VCP-position-paper-Flexibele-oplossingen-rondom-pensioneren-en-een-professionele-inclusieve-arbeidsmarkt-mei-2017.pdf

Voortgang Verzamelwet pensioenen 2017

- In eerdere nieuwsbrieven hebben wij stilgestaan bij de verzamelwet pensioenen 2017. Op 7 juni 2017 is de plenaire behandeling van deze wet in de Tweede Kamer (geweest).
- Hierna gaan wij in op een paar bijzonderheden.
  1. **Raad van Toezicht bij grotere ondernemingspensioenfondsen.**

Dit vloeit voort uit een toezegging die Klijnsma bij de behandeling van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in 2013 aan de Eerste Kamer heeft gedaan. Er is de nodige kritiek geweest dat dit onderdeel in de Verzamelwet is opgenomen, omdat er dit jaar ook nog een evaluatie van de governance-modellen moet starten. Het functioneren van visitatiecommissies en raden van toezicht is daar onderdeel van. Een verplichte raad van toezicht bij grotere ondernemingspensioenfondsen (> € 1 miljard) voelt dan als voorbarige maatregel. De grens van € 1 miljard vermogen is iets wat het kabinet zelf bedacht heeft: voor kleinere fondsen wil het kabinet wel eerst de evaluatie afwachten.

Klijnsma heeft opgenomen dat de verplichting van een raad van toezicht geldt als de grens van € 1 miljard op 2 achtereenvolgende balansdata wordt gehaald. De jaren vóór inwerkingtreding van deze bepaling tellen daarbij ook mee. Wel zal als overgangsmaatregel deze verplichting pas zes maanden na inwerkingtreding van de overige bepalingen uit de Verzamelwet in werking treden. Als een fonds gedurende 2 achtereenvolgende balansdata een vermogen heeft dat kleiner is dan € 1 miljard, vervalt de plicht tot het hebben van een raad van toezicht, mits die raad van toezicht ten minste 4 jaar heeft gefunctioneerd.

Bij een one tier board (gemengd bestuursmodel) is er uiteraard geen plicht tot het instellen van een raad van toezicht (of een visitatiecommissie). Er zijn pensioenfondsen die (mede) daarom van bestuursmodel wisselen.
  2. **Informatieverstrekking hoogte pensioenen op basis van scenario's.**

Staatssecretaris Klijnsma had voorgesteld dat in het Pensioenregister ten aanzien van het pensioen alleen nog maar de pensioenuitkomsten van de drie scenario's (een optimistisch, een verwacht en een pessimistisch scenario) vermeld zouden worden en niet het feitelijke nominale pensioen. Dat zou betekenen dat alleen nog maar een 'reëel' pensioen zou worden vermeld, waarbij rekening gehouden wordt met een in de toekomst te verwachten inflatie. Hoe de reële pensioenen vastgesteld moeten worden is nog niet bekend. In het Pensioenregister zal ook (verplicht) het nominale pensioen vermeld blijven worden.
- Klijnsma heeft toegezegd dat dit jaar nog in het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling uitdrukkelijk zal worden geregeld dat (buitenlandse) wederpartijen van algemene pensioenfondsen zich bij derivatentransacties wel kunnen verhalen op het afgescheiden

vermogen binnen een collectiviteitkring.

- Verder is er veel druk uitgeoefend op Klijnsma om toch met een oplossing te komen voor het nettopensioen bij pensioenfondsen: er moet iets gedaan worden tegen de (dure) inkoop met de verplichte opslag ter grootte van het vereist eigen vermogen. Er is tot slot veel weerstand tegen de verplichte raad van toezicht: eerst zou de evaluatie van de wet versterking bestuur pensioenfondsen moeten plaatsvinden.
- Op 13 juni 2017 vindt de stemming over het wetsvoorstel in de Tweede Kamer plaats. Als het wetsvoorstel door de Tweede Kamer wordt aangenomen, gaat het voorstel naar de Eerste Kamer. Er is niets gezegd over de haalbaarheid van 1 juli 2017 als datum van inwerkingtreding.
- Meer informatie hierover:
https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/34674_verzamelwet_pensioenen_2017?zoekrol=vgh5mt4dsdk1

Tweede ronde Europese stresstest pensioenfondsen

- EIOPA gaat samen met DNB, net als in 2015, de gevolgen van een negatief marktscenario met dalende beurzen en dalende rente onderzoeken. In de nieuwe stresstest worden nu ook ‘tweede-ronde-effecten’ gemeten: bijvoorbeeld het verwachte investeringsgedrag van fondsen, nadat ze de klap hebben ondergaan en hoe sponsors geraakt worden als ze een rekening van het pensioenfonds krijgen.
- De stresstest ging vorige maand van start door publicatie van de vragenlijsten en templates die de deelnemers moeten invullen, op de website van EIOPA. Aan de stresstest doen twintig landen mee en pensioenfondsen met in totaal € 500 miljard vermogen. De pensioenfondsen die in Nederland meedoen worden door DNB benaderd. De deadline voor het inleveren van de gegevens is 13 juli 2017. De resultaten worden eind 2017 gepubliceerd.
- Meer informatie:
<https://eiopa.europa.eu/Pages/Financial-stability-and-crisis-prevention/Occupational-Pensions-Stress-Test-2017-.aspx>
<https://eiopa.europa.eu/Publications/Press%20Releases/2017-05-18-Launch%20of%20the%20Pensions%20Stress%20Test%202017.pdf>

Pensioenfondsen hanteren hoge rendementen in herstelplannen

- Uit de herstelplannen van pensioenfondsen blijkt dat de meeste fondsen verwachten dat het herstel vrijwel geheel uit het beleggingsrendement moet komen. Als die rendementen, net als in 2015 en 2016, niet behaald worden dan zullen ongeveer 60 pensioenfondsen rond 2020 de pensioenen moeten korten.
- Volgens DNB bevinden pensioenfondsen zich dan ook, in tegenstelling tot banken, nog steeds in een kwetsbare positie.
- Meer informatie:
<https://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/dnbulletin-2017/dnb359173.jsp>

Jaarverslag Ombudsman Pensioenen: langere bewaartermijn bij pensioenen

- De Ombudsman Pensioenen is in 1995 ingesteld als onafhankelijk bemiddelaar in klachten en geschillen. Als een bemiddeling niet slaagt, kan de ombudsman een advies uitbrengen. Dit advies is niet bindend, maar wordt in de regel wel opgevolgd. In 2016 zijn er bij de ombudsman veel minder klachten binnengekomen dan in 2015 namelijk: 404 in 2016 tegenover 532 in 2015. In de afgelopen tien jaar bedroeg het aantal klachten steeds tussen de 500 en 750. Overigens werd slechts 18% van de klachten ten gunste van de klager opgelost. De gemiddelde doorlooptijd bedraagt 23 werkdagen.
- De Ombudsman zegt dat hij neutraal tegenover schaalvergroting staat. Maar in het jaarverslag 2016 verzoekt de Ombudsman Pensioenen pensioenfondsen en pensioenuitvoeringsorganisaties “met klem” om pensioendossiers in geval van overdracht van werkzaamheden zo compleet

mogelijk over te dragen. Ook moeten dossiers veel langer bewaard worden dan de wettelijk verplichte bewaartermijn van zeven jaren.

Dat geldt zowel voor de overdragende uitvoerder als voor de ontvangende uitvoerder.

- Meer informatie:

<http://www.ombudsmanpensioenen.nl/jaarverslagen.aspx>

DNB Nieuwsbrieven (3 mei 2017 en 30 mei 2017)

- **Uitkomsten onderzoek eenmalige vergroting risicoprofiel**

Pensioenfondsen met een reservetekort mogen op grond van artikel 16 lid 4 van het Besluit FTK hun risicoprofiel tijdens de tekortsituatie niet vergroten ten opzichte van het moment waarop het fonds in een reservetekort kwam. Pensioenfondsen die op 1 januari 2015 een reservetekort hadden, mochten er echter eenmalig voor kiezen om het risicoprofiel van hun fonds te verhogen. Daarbij geldt wel als voorwaarde dat zo'n pensioenfonds op het moment van het vergroten van het risicoprofiel wel ten minste over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt.

DNB heeft aangegeven dat van de 159 pensioenfondsen met een reservetekort er 53 hebben gekozen voor de mogelijkheid om het risicoprofiel nu of in de toekomst tijdens het reservetekort te vergroten. Daarbij ging het vooral om het verlagen van de rente-afdekking, soms in combinatie met het vergroten van de portefeuille zakelijke waarden. In een aantal gevallen is een verzoek op basis van de beoordeling van DNB (evenwichtige belangenbehartiging) ingetrokken. Een pensioenfonds dat na 1 januari 2015 een reservetekort krijgt, kan volgens DNB op basis van artikel 141 van de Pensioenwet ontheffing vragen van het verbod op het vergroten van het risicoprofiel. De kans van slagen van een dergelijk verzoek is echter klein.

- **Melden van incidenten door pensioenfondsen**

Sinds 1 januari 2015 moeten pensioenfondsen een incidentenregeling hebben en moeten zij incidenten aan DNB melden. Een incident is daarbij een gedraging of gebeurtenis die een ernstig gevaar vormt voor de integere bedrijfsuitoefening van het pensioenfonds. Voorbeelden van dergelijke incidenten zijn:

- ontslag directeur of senior manager in het kader van belangenverstremgeling;
- het aanspannen van een kort geding tegen het pensioenfonds door een (ex-)werknemer;
- plotseling opstappen van de Raad van Toezicht;
- (vermeende) fraude;
- (verwachte) publicatie(s) over betrokkenheid bij strafbare feiten of onoorbare handelingen;
- data-lek: bijvoorbeeld kwijtraken van een dossier, laptop of usb-stick met gevoelige informatie;
- volledig verkeerde berekeningen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de dekkingsgraad.

Er geldt ook een meldingsplicht voor het pensioenfonds als een dergelijk incident bij een uitvoerder van een pensioenfonds plaatsvindt en dat (tevens) een ernstig gevaar vormt voor de integere bedrijfsuitoefening van het pensioenfonds. Als een organisatie waaraan het pensioenfonds werkzaamheden uitbesteedt persoonsgegevens van het pensioenfonds verwerkt, moet er een bewerkersovereenkomst zijn waar dit in is geregeld.

DNB constateert dat er minder meldingen plaatsvinden. DNB weet niet of dat veroorzaakt wordt doordat er minder incidenten zijn of doordat incidenten gewoon minder snel gemeld worden.

- **De SIRA van papier naar praktijk en een Guidance integrity risk appetite**

In de tweede helft van 2016 is DNB begonnen met onderzoek naar de inhoud van de SIRA's en de werking ervan in de praktijk. Dit heeft geleid tot nadere guidance over de integrity risk appetite. Dit jaar onderzoekt DNB in hoeverre de SIRA leidt tot een juiste risicoafweging en een passend

beheersingsbeleid.

Bij veel pensioenfondsen is nog onduidelijk wat precies onder integrity risk appetite verstaan moet worden. De integrity risk appetite geeft aan wat een financiële instelling bereid is te accepteren qua integriteitsrisico. Dit moet idealiter bepaald worden voordat de SIRA start. DNB heeft over dit onderwerp een guidance uitgebracht met good en bad practices. Aan het einde van deze paragraaf staat de link naar de guidance. Bij een aantal pensioenfondsen gaat DNB onderzoek doen naar de beheersing van het risico op belangenverstrengeling.

- **Verbetering proces personentoetsing door AFM en DNB**

Er is veel kritiek op het proces van de personentoetsing door DNB. DNB heeft hierbij veel macht, die vrijwel niet (rechterlijk) te toetsen is. De commissie Ottow heeft in het verleden aanbevelingen gedaan. DNB heeft nu naar eigen zeggen het proces mede op basis van die aanbevelingen verbeterd. Zo is de informatievoorziening op de website verbeterd (o.a. het digitaal loket toezicht), beroep en hoger beroep met betrekking tot toetsingen zullen achter gesloten deuren gaan plaatsvinden, er worden externe deskundigen betrokken bij het toetsingsproces en er wordt een vertrouwenspersoon aangesteld.

- **Onderzoek uitbesteding door pensioenfondsen**

DNB start een onderzoek naar uitbestedingen en de beheersing van het uitbestedingsrisico. Het gaat daarbij vooral om bepaalde belangrijke bedrijfsprocessen: ICT (waaronder cloudoplossingen), pensioenadministratie en vermogensbeheer. Hierbij ligt de focus op grote en middelgrote pensioenfondsen. Het doel is om meer inzicht te krijgen in de uitbestedingsgraad, de concentraties en de mate van de beheersing van de uitbestedingsrisico's bij pensioenfondsen.

- **Uitkomsten onderzoek beheersing valutarisico**

DNB heeft bij 10 grote en middelgrote pensioenfondsen onderzoek gedaan naar de beheersing van valutarisico. Hieruit blijkt dat de beheersing van het risico van wisselend niveau is. Op basis daarvan heeft DNB een guidance geschreven. Veel fondsen vergeten vast te stellen wat de blootstelling naar een valuta is en hoe dat moet worden gemeten. Een ander aandachtspunt is dat de onderbouwing van het gekozen valutarisicohedgebeleid vaak beperkt is: de hoogte van de hedge ratio's, de impact op risicoprofiel, de kosten en liquiditeitsimplicaties worden vaak overgeslagen of niet gekwantificeerd. Bij diverse fondsen trof DNB mandaten voor valutahedging aan waarin niet alle relevante onderdelen zijn opgenomen, zoals een precieze aanduiding van wensen en grenzen omtrent de te gebruiken producten, looptijden, spreiding van doorrolmomenten, tegenpartijen en onderpandaafspraken en een afspraak hoe de vermogensbeheerder de benodigde liquiditeit genereert. Pensioenfondsen maken ook regelmatig geen onderscheid tussen monitoring en evaluatie.

- **Zelfevaluatie: van verplichting naar overtuiging**

DNB heeft eind 2016, begin 2017 onderzoek gedaan naar de kwaliteit van zelfevaluaties bij 50 middelgrote pensioenfondsen. Uit het onderzoek blijkt dat de betrokkenheid van bestuurders bij de zelfevaluatie groot is. Wel heeft bijna 40% van de ondervraagde bestuurders aangegeven dat voorafgaand aan de zelfevaluatie niet de resultaten of doelstellingen zijn benoemd.

Dat vindt DNB opvallend. DNB heeft een brochure gemaakt met positieve ervaringen over zelfevaluatie.

- **Overig**

Daarnaast behandelt DNB in de Nieuwsbrieven o.a. nog de volgende onderwerpen:

- Drie sanctieregimes Oekraïne
- DNB opent Digitaal Loket Toezicht (DLT);

- rondetafelgesprek over onbedoelde effecten van (financiële) regulering;
- seminar middelgrote pensioenfondsen (heeft al plaatsgevonden op 1 en 2 juni jl.).
- IMF-aanbevelingen voor pensioenfondsen en toezicht

- **Meer informatie:**

<https://www.dnb.nl/nieuws/dnb-nieuwsbrieven/nieuwsbrief-pensioenen/nieuwsbrief-pensioenen-maart-2017/dnb356383.jsp>
<http://www.toezicht.dnb.nl/2/50-233210.jsp>
<http://www.toezicht.dnb.nl/3/50-233206.jsp>
<http://www.toezicht.dnb.nl/binaries/50-236451.pdf>
<http://www.toezicht.dnb.nl/7/50-236456.jsp>
<https://www.dnb.nl/nieuws/dnb-nieuwsbrieven/nieuwsbrief-pensioenen/nieuwsbrief-pensioenen-mei-2017-2/dnb359608.jsp>
https://www.dnb.nl/binaries/Aandachtspunten%20bij%20beheersing%20valutarisico_tcm46-359645.pdf?2017061307

Visie en strategie van pensioenfondsen en houdbaarheid bedrijfsmodel

- In 2015 en 2016 heeft DNB een strategieonderzoek gedaan bij de grote pensioenfondsen (T3 en T4). Op 30 maart 2017 heeft DNB in een seminar aangekondigd dat het ook bij de middelgrote pensioenfondsen (top-25 T2-fondsen) een onderzoek naar visie en strategie wil opstarten. In een brief van begin mei 2017 roept DNB de top 25 T2-fondsen op om een samenvatting van hun strategiedocumentatie naar DNB te sturen. In juni krijgen ook andere middelgrote pensioenfondsen een dergelijke brief. De pensioenfondsen moeten uiterlijk 1 september 2017 respectievelijk 1 oktober 2017 reageren. DNB gaat de strategie van de pensioenfondsen naar eigen zeggen niet beoordelen. DNB wil op basis van de aangeleverde documentatie een ‘dialogo aangaan’ met de betreffende pensioenfondsen. De visie en strategie zullen op de agenda komen te staan bij het jaarlijkse relatiegesprek met de eigen toezichthouder.
- DNB gaat daarnaast, net als in voorgaande jaren, in 2017 onderzoek doen naar de houdbaarheid van het bedrijfsmodel van kleine en middelgrote pensioenfondsen. Dit is ook al aangekondigd in Toezicht Vooruitblik 2017. Op basis van een aantal financiële en niet-financiële indicatoren heeft DNB 25 pensioenfondsen uitgekozen met een naar de mening van DNB verhoogde kwetsbaarheid. DNB heeft deze pensioenfondsen in juni een brief hierover gestuurd, met het verzoek om de toekomstbestendigheid te onderzoeken en een toekomstplan op te stellen. Deze fondsen worden verzocht om het toekomstplan uiterlijk op 1 september 2017 in te dienen. Deze plannen worden door DNB wel beoordeeld: ze moeten voldoende concreet zijn, realistisch en met voldoende tussentijdse meetpunten. De fondsen die aan dit onderzoek moeten meedoen, hoeven niet mee te doen aan het onderzoek naar de visie en strategie.
- Meer informatie:
<https://www.eufin.nl/40035-onderzoeken-visie-en-strategie-en-toekomstbestendigheid>
[http://www.sprekelsenverschuren.nl/media/publicaties/RiskTransparant_\(deel_6\)_-Wat_is_het_bestaaansrecht_van_ons_fonds.pdf](http://www.sprekelsenverschuren.nl/media/publicaties/RiskTransparant_(deel_6)_-Wat_is_het_bestaaansrecht_van_ons_fonds.pdf)

Wijzigingsbesluit financiële markten 2017

- Bij besluit van 4 mei 2017 heeft Minister Dijsselbloem geregeld dat de advisering van een werkgever over een aansluiting bij een Algemeen pensioenfonds (APF) of een vrijwillige aansluiting bij een bedrijfstakpensioenfonds Wft-plichtig is. Dit betekent dat de adviseur over een diploma Wft Pensioenadvisering dient te beschikken. Dat geldt overigens uitsluitend voor het adviseren van een werkgever. Het adviseren van een pensioenfonds bij een collectieve waardeoverdracht in het kader van een liquidatie valt niet onder deze diplomaplicht.
- Het besluit treedt op 1 juli 2017 in werking.
- Meer informatie:
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-190.html>

Pensioenagenda (exclusief voortgang wetgeving)

2017 Q2	<ul style="list-style-type: none"> • In juni 2017 meer duidelijkheid van Europese Commissie over EMIR-verordening en plannen Europese Commissie inzake central clearing voor pensioenfondsen. • Indienen wetsvoorstel herziening Wet op het financieel toezicht. • Nadere uitwerking Klijnsma transitie bij afschaffen doorsneesystematiek (voorjaar 2017). • Publicatie vervolgonderzoeken CBS naar witte vlekken op pensioengebied (voorjaar 2017).
2017 Q3	<ul style="list-style-type: none"> • Per 1 juli 2017 de verplichting om Pensioen 1-2-3 ook voor gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden beschikbaar te hebben op de website. • Per 1 juli 2017 inwerkingtreding Wijzigingsbesluit financiële markten 2017 inzake Wft-plicht bij advisering over een aansluiting bij een APF en over vrijwillige aansluiting bij bedrijfstakpensioenfonds (besluit van 4 mei 2017). • Rond 1 juli 2017 mededeling over evaluatie Wet verevening pensioenen bij scheiding. • Medio 2017 evaluatie nFTK. • Advies Raad van State over doorsneepremie. • EMIR-verordening: per 16 augustus 2017 inzake verplichting voor pensioenfondsen om derivaten via central clearing af te handelen. Waarschijnlijk uitstel tot 16 augustus 2018. De Europese Commissie wil de clearingplicht voor pensioenfondsen met nog eens 3 jaar uitstellen.
2017 Q4	<ul style="list-style-type: none"> • Overgangsregeling Wet verbeterde premieregeling eindigt op 31 december 2017. • In 2017 evaluatie visitatiecommissies en governance bij pensioenfondsen in het algemeen. • Vóór 2018 publicatie evaluatie Wet verevening pensioenen bij scheiding. • Pensioenfondsen moeten in jaarverslag 2017 volledige openheid geven over transactiekosten (aanbeveling Pensioenfederatie).
2018	<ul style="list-style-type: none"> • Naar verwachting uiterlijk per 1 januari 2018 uitslag van onderzoek naar vrijwillige aansluitingen bij verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen • Per 1 januari 2018 verhoging AOW-gerechtigde leeftijd naar 66 jaar + fiscale pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar. • Per 1 januari 2018 vermoedelijke inwerkingtreding Besluit aanwijzing van organisaties van openbaar belang. • In de loop van 2018 weergave te verwachten pensioen Pensioenregister o.b.v. drie scenario's. • Per 25 mei 2018 inwerkingtreding Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
2019	<ul style="list-style-type: none"> • Vóór 13 januari 2019 implementatie vernieuwde IORP-richtlijn in Nederlandse regelgeving. • Onderzoek Commissie Parameters nieuwe parameters pensioenfondsen per 1 januari 2020. • Uiterlijk per 1 september 2019 evaluatie Wet verbeterde premieregeling (variabele pensioenuitkeringen).
2020	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuw pensioenstelsel met degressieve pensioenopbouw en/of persoonlijke pensioenrekeningen moet in werking treden (?). • Afschaffen doorsneepremie (?).
2021	<ul style="list-style-type: none"> • Per 1 januari 2021 AOW-gerechtigde leeftijd naar 67 jaar. • Evaluatie Wet inzake recht op waardeoverdracht klein pensioen.
2022	<ul style="list-style-type: none"> • AOW-leeftijd wordt gekoppeld aan de levensverwachting: per 1 januari 2022 AOW-gerechtigde leeftijd naar 67 jaar en 3 maanden.

Voortgang wetgeving

<p>Wetsvoorstel Verzamelwet pensioenen 2017 (nr. 34 674)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Op 1 februari 2017 ingediend. • Inhoud: heeft veel verschillende pensioenonderwerpen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Raad van Toezicht bij grotere ondernemingspensioenfondsen. 2. Elektronische informatieverstrekking. 3. Periodieke vaste stijging variabele pensioenuitkering. 4. Voorwaardelijkheidsverklaring alleen in persoonlijke informatie over toeslagverlening. 5. Ook melding DNB bij dekkingsgraad onder niveau minimaal vereist eigen vermogen. 6. Verduidelijken aantal meetmomenten beleidsdekkingsgraad. 7. Pensioenvergelijker in laag 2. 8. Overgangsrecht website verplichting. 9. Uitvoeringsreglement gesloten fondsen bij een Apf. 10. Uitbreiden spreidingstermijn variabele uitkering van 5 naar 10 jaar. 11. Bevoegdheid tot waardeoverdracht bij 'herkansing'. 12. Procedure wijziging beroepspensioenregeling. 13. Adviesrechten en beroepsrecht verantwoordingsorgaan beroepspensioenfondsen. 14. Intrekken Wet privatisering FVP • Behandeling wetsvoorstel op 7 juni jl. plenair in de Tweede Kamer; stemming op 13 juni 2017 in de Tweede Kamer. • Beoogde inwerkingtreding is (nog steeds) 1 juli 2017. Voorstel Klijnsma is om het onderdeel inzake verplichte raad van toezicht 6 maanden later in werking te laten treden.
<p>Wetsvoorstel tijdelijke wet aanpassing disconteringsvoet (nr. 34 606)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatiefwetsvoorstel van Van Rooijen; op 18 november 2016 ingediend. • Inhoud: zolang de ECB aan monetaire verruiming doet moeten er twee tijdelijke maatregelen worden genomen: <ul style="list-style-type: none"> - hanteren minimum disconteringsvoet van 2% in plaats van RTS; - bij beleid uitgaan van actuele dekkingsgraad i.p.v. beleidsdekkingsgraad. • Het wetsvoorstel wordt voorbereid voor een plenaire behandeling. • Onwaarschijnlijk dat het wetsvoorstel wordt aangenomen. Beoogde inwerkingtreding is onduidelijk.
<p>Wetsvoorstel waardeoverdracht klein pensioen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Akkoord ministerraad: 12 mei 2017. Sinds 18 mei 2017 bij Raad van State. • Inhoud: in plaats van afkoop van kleine pensioenen, gaan pensioenfondsen en verzekeraars de kleine pensioenen samenvoegen; de pensioenuitvoerders krijgen een recht op waardeoverdracht van een klein pensioen naar de actieve pensioenregeling van een werknemer. • Onderdeel van dit wetsvoorstel is de mogelijkheid voor pensioenuitvoerders om de opgebouwde pensioenen onder bepaalde voorwaarden, zonder de instemming van de individuele deelnemers, collectief om te zetten naar een nieuwe fiscale pensioenrichtleeftijd. • Heeft ter consultatie voorgelegd. De internetconsultatie is op 21 januari 2017 gesloten. • Beoogde inwerkingtredingsdatum: 1 januari 2018.

**Wetsvoorstel fuseren
bedrijfstakpensioenfondsen
met (tijdelijk) afgescheiden
vermogens**

- Er komt geen internetconsultatie.
- Wetsvoorstel met algemene maatregel van bestuur zou vóór het mei-reces naar DNB en AFM moeten zijn gestuurd voor de toezichtstoets.
- Het wetsvoorstel zou vóór het zomerreces naar de Raad van State moeten worden verzonden.
- Indiening wetsvoorstel bij Tweede Kamer na zomerreces.
- Beoogde inwerkingtreding: 1 januari 2018.

**Wetsvoorstel Bestuur en
Toezicht Rechtspersonen
(34 491)**

- Ingediend: 8 juni 2016
- Inhoud: wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met de uniformering en de verduidelijking van enkele bepalingen omtrent het bestuur en de raad van commissarissen (raad van toezicht) bij rechtspersonen.
- In behandeling bij de Tweede Kamer. Geen nieuws over voortgang sinds 9 september 2016.
- Verwachte inwerkingtreding: in 2018.